

Kritičko izdanje Kožičićeva *Misala hruackoga* priredili su Blanka CEKOVIĆ, Ivana ETEROVIĆ, Tanja KUŠTOVIĆ i Mateo ŽAGAR. Korektno su i pouzdano prenijeli glagoljski tekst u latinicu. Prenošenjem glagoljskoga teksta u latinicu priređivači su Kožičićev *Misal hrvacki* učinili dostupnim čitateljstvu, pogotovo onima koji će nastaviti s istraživanjima, a »(...) mnogo je još posla na ovome misalu preostalo: ponajviše tekstološkoga (...) leksikološkoga (što podrazumijeva i izradu rječnika)«, napominje glavni urednik Mateo Žagar u uvodnom slovu.

Usporedbom pak teksta Kožičićeva *Misala*, zapravo biblijskih čitanja u njemu, s biblijskim tekstovima triju spomenutih prethodno tiskanih glagoljskih misala pokazalo se da se Kožičićev *Misal* nerijetko izdvaja kao »bitno različit«. Možda zbog »Kožičićeva tekstološkoga priljubljanja kojemu od onovremenih latinskih misala« – zaključuje Ivana Eterović.

Naposljetku valja zahvaliti i čestitati priređivačima kritičkoga teksta Kožičićeva *Misala hruackoga*. Jednako tako zahvaliti i čestitati nakladnicima – Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci na čelu s njihovim ravnateljicama Tatijanom Petrić i Senkom Tomljanović, koje su se pobrinule da se, u vremenima materijalne oskudice, uz kritičko izdanje teksta objavi i faksimil *Misala hruackoga* iz 1531. godine: remek-djela riječke tiskare.

ANICA NAZOR

Mosty Mostite. Studi in onore di Marcello Garzaniti. A cura di Alberto ALBERTI; Maria Chiara FERRO; Francesca ROMOLI. Biblioteca di Studi Slavistici 34. Firenze University Press, Firenze 2016., 496 str.

Uglednome talijanskome profesoru slavenske filologije i komparativne književnosti Marcellu Garzanitiju, u povodu šezdesetoga rođendana i tridesete godišnjice znanstvenoga rada, suradnici, kolege, prijatelji i učenici posvetili su zbornik radova simboličnoga naslova *Mosty Mostite* ('gradite mostove'). Urednici zbornika Alberto ALBERTI, Maria Chiara FERRO i Francesca ROMOLI ovom sintagmom iz djela *Povest' vremennih let* podsjećaju na snažnu osobnu i profesionalnu angažiranost prof. Garzanitija te veliku posvećenost istraživačkom i pedagoškom radu. Stilizirani glagoljski inicijal *M* na naslovnici knjige višestrukoga je značenja: ne samo da je to prvo slovo u riječi *most* i prvo slovo osobnoga imena slavljénika nego i njegova brojevná vrijednost korespondira sa svečarevom obljetnicom.

U predgovoru (str. 11–16) je istaknuta širina znanstvenoga opusa i nastavnicičke djelatnosti Marcella Garzanitija. Nakon diplome ruskoga jezika i književnosti na Sveučilištu u Bologni, Marcello Garzaniti specijalizirao je povijesne i religijske studije na rimskom sveučilištu La Sapienza i postigao doktorat iz orijentalnih studija na Pontifikalnom orijentalnom institutu u Rimu. Dugogodišnji je redoviti profesor na Odsjeku za jezik, književnost i interkulturalne studije na Sveučilištu u Firenzi te gost predavač na mnogim sveučilištima, u Moskvi, Sankt-Peterburgu, Novosibirsku, Kijevu, Würzburgu, Münsteru, Beču, Parizu. Autor je velikoga broja znanstvenih studija i monografija te urednik više zbornika i knjiga. Bio je suradnik Instituta za talijansku enciklopediju (Treccani) i predsjednik Talijanskoga slavističkog društva. Jedan je od osnivača uglednoga časopisa *Studi Slavistici* (Firenza), član međunarodnoga znanstvenog vijeća i uredničkog vijeća istoga časopisa te dugogodišnji izvršni urednik serije *Biblioteca di Studi Slavistici* (Firenza). Član je više znanstvenih društava i akademija: njemačkoga Mediaevistenverband, američke Early Slavic Association, firentinske Accademia Colombaria i milanske Accademia Ambrosiana. Predsjednik je Biblijske komisije pri Međunarodnom slavističkom komitetu i koordinator središta Centro di Studi sull'Europa Centro-Orientale nel Medioevo. Istaknuta je njegova uloga u promociji slavenske kulture i književnosti u Italiji, primjerice, u svečanom obilježavanju 100. godišnjice rođenja Giorgia La Pira u Firenzi; bio je, zatim, jedan od organizatora međunarodnoga seminara posvećenog djelu Maksima Greka, a angažirao se i u pripremanju izložbe *Mal di Russia amor di Roma* u Biblioteca nazionale centrale u Rimu.

Suradnici u zborniku, ugledni slavisti iz Italije, Bugarske, Francuske, Njemačke, Poljske, Rusije, Slovenije i Španjolske, u znak poštovanja izabrali su teme bliske područjima znanstvenoga istraživanja Marcella Garzanitija, od rukopisne tradicije staroslavenskih evanđelja i različitih aspekata srednjovjekovne slavenske ortodoksne književnosti sve do djela Maksima Greka.

Prilozi u zborniku grupirani su u pet tematskih cjelina. Prije naslova svakoga poglavlja navedeni su biblijski citati (iz tzv. *Elizabetine Biblije*, 1751.), koji aludiraju na područja slavjenikova znanstvenoga interesa: *Druga knjiga o Makabejcima* 2,31; *Evanđelje po Ivanu* 10,35; *Evanđelje po Marku* 16,17; *Propovjednik* 12,12 i *Mudre izreke* 18,16.

Prva cjelina, naslovljena *Gli Slavi e la storia (Slaveni i povijest)*, donosi studije u kojima je obrađena slavenska kultura u povijesnom razdoblju od 9. do 17. stoljeća: Juan Antonio ÁLVAREZ-PEDROSA, *Algunas reflexiones sobre el proceso de cristianización de los eslavos* (str. 21–30); Светлина НИКОЛОВА, *Вклад болгарских славян и болгарского государства в создание и первоначальное распространение славянской письменности*

(str. 31–51); Lorenzo PUBBLICI, *Note circa la presenza occidentale sulla costa orientale del Mar Nero (secoli XIII e XIV)* (str. 53–65); Maria Chiara FERRO, *La reclusione volontaria nelle terre slavo-orientali. Approccio al problema e spunti di riflessione* (str. 67–81); Marcello PIACENTINI, *Un'eco del terremoto del 1456 nell'Appennino centro-meridionale sui confini della Slavia orientale. L'epistola di Teofil Dederkin al Gran Principe di Moscovia Basilio II* (str. 83–102) i Silvia TOSCANO, *Il primo zar russo e le città vinte nelle fonti del XVI e XVII secolo* (str. 103–116).

Drugo poglavlje pod naslovom *Gli Slavi e la scrittura (Slaveni i pismo)* okuplja četiri priloga o crkvenoslavenskoj književnosti i jedan prilog o djelatnosti Maksima Greka: Jerzy OSTAPCZUK, *Czy cerkiewnosłowiańskie ewangelizacje krótkie były kopiowane z pełnych?* (str. 119–133); Alberto ALBERTI, *Il Vangelo di Mstislav e la tradizione testuale dei vangeli slavi* (str. 135–154); Pierre GONNEAU, *Le vent dans les textes scripturaires en slavon oriental* (str. 155–165); Francesca ROMOLI, *Le citazioni bibliche nel Poučenie v nedelju syropustnuju. Liturgia, tradizione patristica e memoria collettiva* (str. 167–190) i David SPERANZI, *Massimo il Greco a San Marco. Un nuovo manoscritto* (str. 191–204).

Lingvističkim i sociolingvističkim istraživanjima slavenskih tekstova posvećen je tematski blok *Gli slavi e le lingue (Slaveni i jezici)* koji sadrži sljedeće priloge: Jan Ivar BJØRNFLATEN, *Transformation of the Past Active Participles in Northwest Russian* (str. 207–216); Andrea TROVESI, *La famiglia di parole da base [bog] 'dio' nelle lingue slave (con particolare riguardo alle esclamazioni)* (str. 217–227); Monica PEROTTO, *Realtà sociolinguistiche a confronto: Alto Adige e Tatarstan. Aspetti di politica linguistica e pianificazione educativa* (str. 229–239); Giovanna BROGI BERCOFF, *Identificazione fra lingua e nazione. Un'idea solo romantica?* (str. 241–250) i Giovanna SIEDINA, *Cucina russa e lessico italiano. Il caso di 'Insalata russa'* (str. 251–261).

U četvrtom poglavlju, naslovljenom *Gli Slavi e le lettere (Slaveni i književnost)*, okupljeno je najviše studija. Obradene su raznovrsne teme u ruskoj, slovenskoj, srpskoj i hrvatskoj književnoj povijesti: Claudia PIERALLI, *Residui mitici nella cosmografia dell'epica cantata. L'immagine del fiume nei soggetti bylinici* (str. 265–276); Giovanna MORACCI, *La descrizione di Firenze nelle memorie di viaggio di P. A. Tolstoj (1697–1699)* (str. 277–289); Maria BIDOVEC, *Janez Svetokriški e gli animali. Per un'introduzione al 'bestiario' del Sacrum Promptuarium* (str. 291–306); Persida LAZAREVIĆ DI GIACOMO, *»In Pinta studiorum essentia quinta«. The Wine-Drinking and Wine-Making Culture of Illyrian Literary Men in the 18th Century* (str. 307–324); Roberta DE GIORGI *»Ogni cosa è dentro di te«. Lev Tolstoj e Vasilij Sjutaev* (str.

325–337); Stefano GARZONIO, »Siamo due, siamo soli«. *Jurgis Baltrušajtis scrive a Giovanni Papini* (str. 339–348); Gabriella IMPOSTI, *Il palindromo in Velimir Chlebnikov: »specchio del suono«* (str. 349–360); Rosanna MORABITO, *Miloš Crnjanski da Sumatra a Serbia* (str. 361–371); Rita GIULIANI, »Si scrive 'guerra', ma si chiama rivoluzione...« *Un'eco russa della Grande Guerra: Leonid Andreev* (str. 373–386); Лаура САЛЬМОН, 'Русский писатель' ходит по 'Марине'. *Шолом-Алейхем в Перви* (str. 387–402) i Donatella POSSAMAI, *Divagazioni attorno al roseau pensant pascaliano. The Thinking Reed di Rebecca West e Mysljaščij trostnik di Nina Berberova* (str. 403–411).

Peto poglavlje *Gli slavi e la ricerca (Slaveni i istraživanje)* sadrži dva priloga o interdisciplinarnim istraživanjima slavenske kulture: Raffaele CALDARELLI, *In margine alle ricerche di Evel Gasparini. Cultura, lingua e relazioni interetniche* (str. 415–426) i Михаил Андреевич РОБИНСОН, Лидия Ивановна САЗОНОВА, *Судьба проекта Энциклопедия славянской филологии в 1920-е годы (по архивным источникам)* (str. 427–447).

U završnom poglavlju, naslovljenom *Un omaggio (Posveta)*, dva su priloga: prigodni članak o kultovima raznih svetaca s imenom Marcel koji su se štovali u istočnoj i zapadnoj Crkvi te popis radova Marcella Garzanitija. U studiji *Ἅγιοι Μαρκέλλοι – Sancti Marcelli – святые маркеллы* autori Maria Marcella FERRACCIOLI i Gianfranco GIRAUDO (str. 451–467) predstavili su i dokumentirali slikovnim i tekstovnim priložima legendu o svetom Marcelu, igumanu, te hagiografije drugih svetaca i mučenika, kao što su Marcel, zajedno s Antoninom, Silvestrom i Sofronijem, potom Marcel i Apulej, pa Marcel i Metropol, odnosno Marcel i Kodrat, te naposljetku Markel, episkop vologdski i bjelojezerski, iguman solovječki, te Marcel I., papa. Kronološki popis objavljenih znanstvenih radova *Bibliografia di Marcello Garzaniti (1985–2015)* sastavila je Claudia PIERALLI (str. 469–486).

Već i kratak pregled tema zbornika *Mosty Mostite* pokazuje kakav je stvaralački poticaj i dubok trag ostavio rad Marcella Garzanitija u slavističkoj znanosti. Mnogi suradnici, prijatelji i učenici slavljjenika, afirmirani međunarodni stručnjaci, slavisti, paleoslavisti i rusisti, posvetili su svoje najnovije radove njemu u čast. Osobit trud uložili su urednici zbornika u tematsko uređenje i grafičko oblikovanje knjige. Upravo zbog širine istraživačkoga interesa Marcella Garzanitija, kao i zbog raznovrsnosti i vrsnoće studija, ovaj će zbornik radova zasigurno imati odjeka u slavističkim i drugim znanstvenim krugovima. Pridružujemo se čestitkama i poštovanomu profesoru želimo puno uspjeha u daljnjem radu. *Na mnogaja ljeta!*

VESNA BADURINA STIPČEVIĆ